

Broedvogelmeetnet Zoete Rijkswateren 2022

**Bernice Goffin,
Jelle Abma,
Vincent de Boer,
Symen Deuzeman,
Jesse Keyzer &
Jelle Postma**

Sovon-rapport 2022/51

Broedvogelmeetnet Zoete Rijkswateren 2022

Bernice Goffin, Jelle Abma, Vincent de Boer, Symen Deuzeman,
Jesse Keyzer & Jelle Postma

Dit rapport is samengesteld in opdracht van
Rijkswaterstaat - Water, Verkeer en Leefomgeving

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Colofon

© Sovon Vogelonderzoek Nederland 2022

Dit rapport is samengesteld in opdracht van Rijkswaterstaat - Water, Verkeer en Leefomgeving

Wijze van citeren: Goffin B., Abma J., de Boer V., Deuzeman S., Keyzer J. & Postma J. 2022 Broedvogelmeetnet Zoete Rijkswateren 2022. Sovon-rapport 2022/51 / Rijkswaterstaat-nummer BM 22.15. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen / Rijkswaterstaat Lelystad.

Foto's omslag: Vincent de Boer, Symen Deuzeman & Jelle Abma

Opmaak: John van Betteray, Sovon Vogelonderzoek Nederland

ISSN-nummer: 2212 5027

Sovon Vogelonderzoek Nederland

Toernooiveld 1

6525 ED Nijmegen

e-mail: info@sovon.nl

website: www.sovon.nl

Niets uit dit rapport mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar worden gemaakt d.m.v. druk, fotokopie, microfilm, of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Sovon.

Inhoud

1. Inleiding	2
2. Aanpak	3
3. Resultaten	7
3.1. BMP-tellingen	7
3.2. Grote Karekiet en andere zeldzame soorten in de noordelijke Randmeren	28
3.2.1. Grote Karekiet	28
3.2.2. Overige zeldzame soorten	29
3.3. Natuurontwikkeling in het Zwarte Meer: ontwikkelingen op Snörre en Kraggenoog in 2022	30
4. Evaluatie	34
Referenties	34

1. Inleiding

In het voorjaar van 2022 heeft Sovon in opdracht van Rijkswaterstaat broedvogeltellingen uitgevoerd in de Zoete Rijkswateren. Het gaat om 15 BMP-telgebieden langs de Randmeren, de Maas, IJsselmeer en Beneden Rivierengebied, en daar-

naast om tellingen van Grote Karekieten en andere zeldzame soorten in de noordelijke Randmeren. In dit verslag wordt de uitvoering van deze tellingen beschreven en worden de resultaten gepresenteerd en toegelicht.

2. Aanpak

In tabel 2.1 wordt een overzicht weergegeven van de gebieden die in 2022 zijn onderzocht en de tellers van die gebieden. Omdat het Quackgors in 2022 wederom door vrijwilligers is geteld, is plot Stoenckherne aan de Friese IJsselmeerkust net als in 2020 als alternatief proefvlak geselecteerd. Het plot Asselt (056) langs de Maas bleek in 2020 lastig telbaar wegens problemen met de toegang tot het gebied en hiervoor is dan ook een alternatief proefvlak langs de Maas geselecteerd: de Weerdbeemden. Voor aanvang van het veldwerk zijn de noodzakelijke vergunningen voor betreding van de gebieden aangevraagd bij de terreinbeheerders en verkregen. Goedkeuring van de broedvogeltellingen in verband met de Wet Natuurbescherming (voor de Randmeren) is ook verleend door het bevoegde gezag.

Het veldwerk in de BMP-telgebieden is uitgevoerd volgens de BMP-B methode (zes/zeven integrale telrondes verdeeld over de periode eind maart-juli, inclusief nachtbezoek) (Vergeer *et al.* 2016). In aanvulling op de BMP-B-soorten (<https://www.sovon.nl/nl/content/bmp-b-bijzondere-soorten>) zijn in ieder geval de volgende algemene, maar typische Zoete Rijkswaterensoorten, gekarteerd: Wilde Eend, Meerkoet, Waterhoen, Kleine Karekiet en Rietgors.

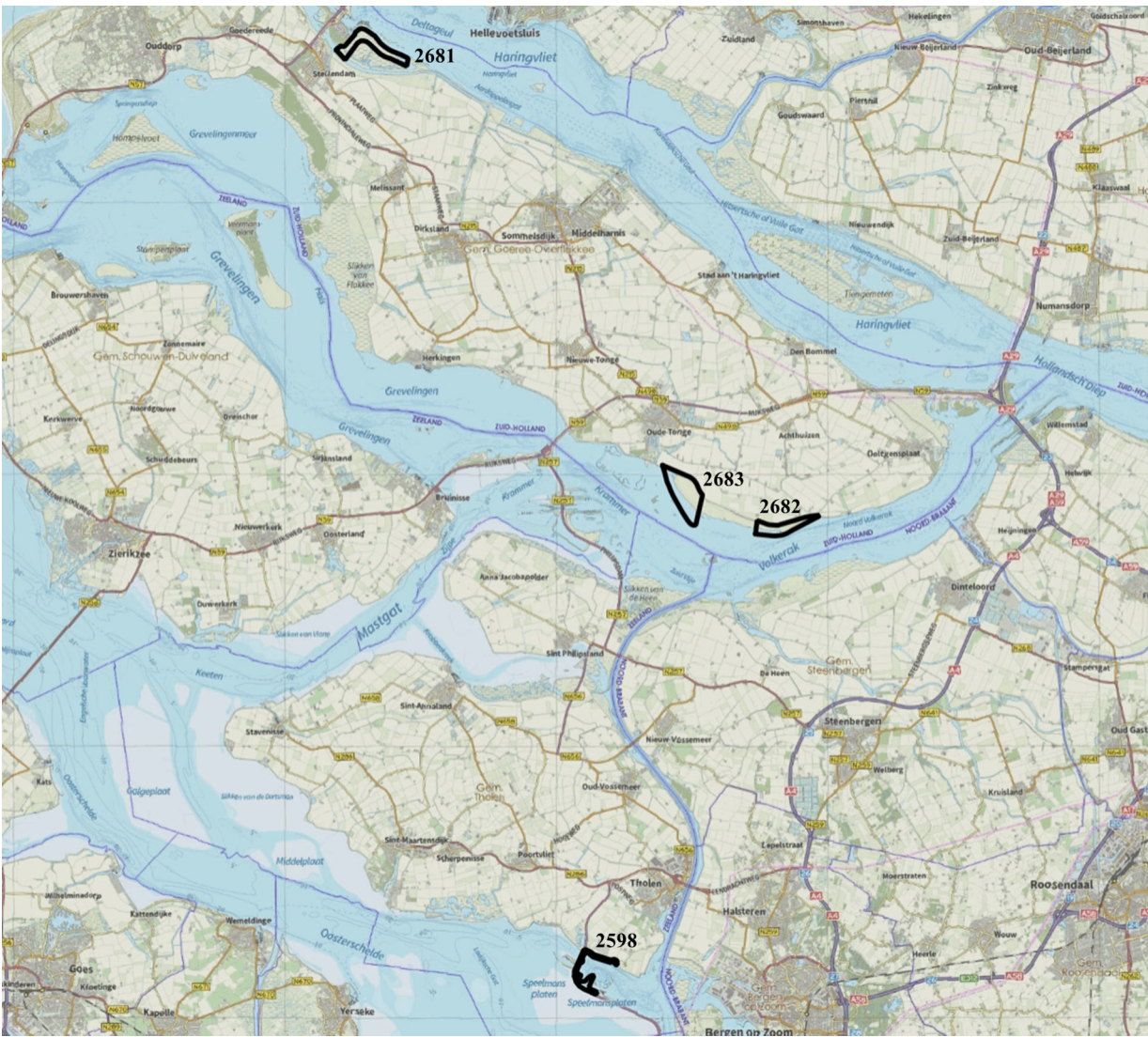
In sommige telgebieden zijn deze alleen in een vast begrensde deel ervan geteld of langs transecten. De bepaling van territoria is sterk gestandaardiseerd door de geautomatiseerde bepaling ervan met de online autoclustering van Sovon, op basis van de ingevoerde waarnemingen per bezoekronde.

De Grote Karekieten zijn vlakdekkend onderzocht in de vier noordelijke Randmeren (Drontermeer, Vossemeer, Ketelmeer en Zwarte Meer) door speciaal gericht op deze soort drie integrale gebiedsbezoeken te brengen in mei/juni, deels per boot en deels per voet/fiets. Tijdens deze bezoeken zijn ook alle andere waarnemingen van zeldzame soorten (zogenaamde LSB-soorten) verzameld. In het Drontermeer en Vossemeer zijn daarnaast ook enkele moeraszangers (Blauwborst, Rietzanger, Snor) geteld. Volgens de soortspecifieke criteria uit van Dijk & Boele (2011) zijn uit de waarnemingen van de bezoeken de territoria afgeleid. Deze zijn gedigitaliseerd in GIS.

Na bepaling van de territoria zijn de totalen gecontroleerd door de waarnemer zelf en vervolgens nog een keer door de coördinator. Hierbij is onder meer naar de resultaten van voorgaande jaren gekeken, zodat opvallende aantalsveranderingen extra gecontroleerd worden.

Tabel 2.1. Overzicht van de in 2022 onderzochte telgebieden, tellers van die gebieden en het aantal bezoekrondes.

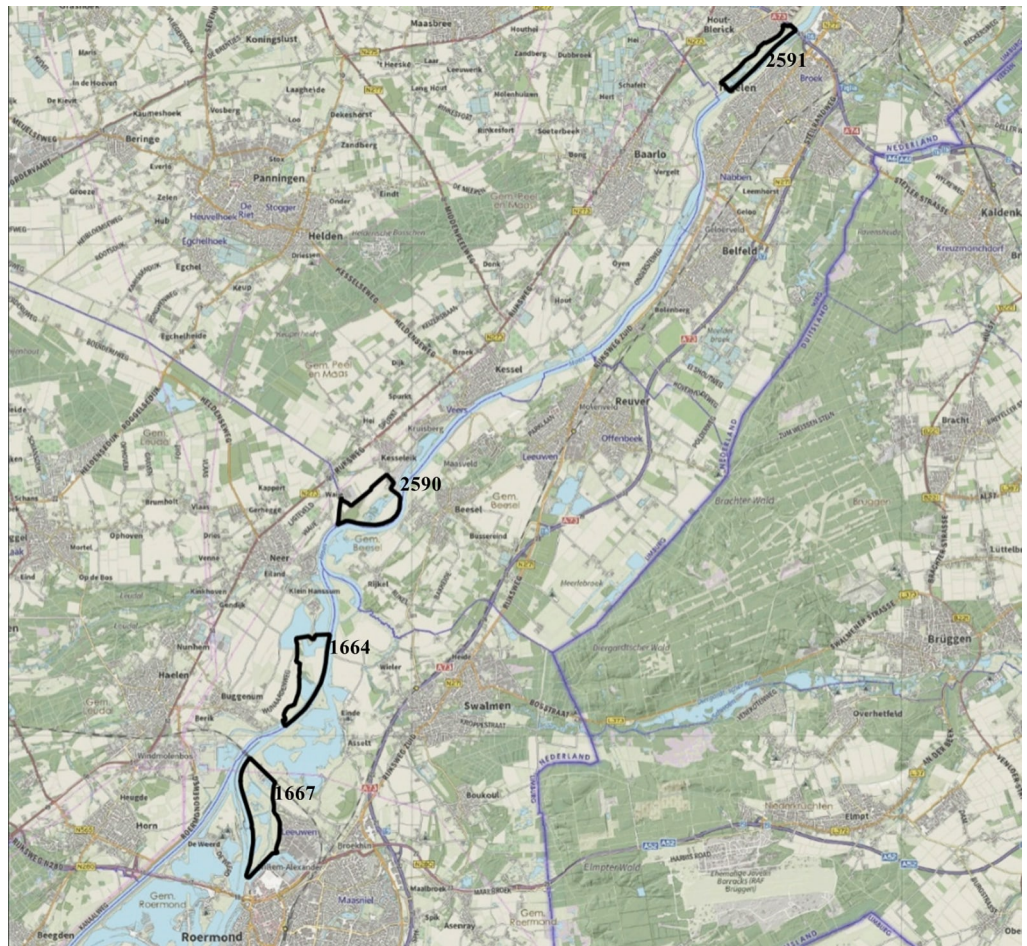
Hoofdwatersysteem	Naam proefvlak	plotnr	teller	aantal rondes
Ben. Rivierengebied	Krammerse Slikken I	2682	J. Keyzer	7
Ben. Rivierengebied	Krammerse Slikken II	2683	J. Keyzer	7
Ben. Rivierengebied	Oesterdam	2598	J. Keyzer	7
Ben. Rivierengebied	De Scheelhoek	2681	J. Keyzer	7
IJsselmeergebied	Stoenckherne	5228	J. Postma	7
Maas	Romeinenweerd	2591	V. de Boer	6
Maas	Weerdbeemden	2590	V. de Boer	6
Maas	Bouxweerd	1664	V. de Boer	6
Maas	Stadsweide en Sneppe	1667	V. de Boer	6
Randmeren	Gooimeerkust-west	2265	J. Abma	6
Randmeren	Gooimeerkust-oost	2266	J. Abma	6
Randmeren	Korte Waarden	2267	J. Abma	6
Randmeren	Kampernieuwstad	2268	J. Abma	6
Randmeren	Ramsgeul	2262	S. Deuzeman	6
Randmeren	Ketelmeer-oost	2261	S. Deuzeman	6
Randmeren	Zwarte Meer / Ketelmeer		S. Deuzeman	3
Randmeren	Dronter- & Vossemeer		R. Foppen	3

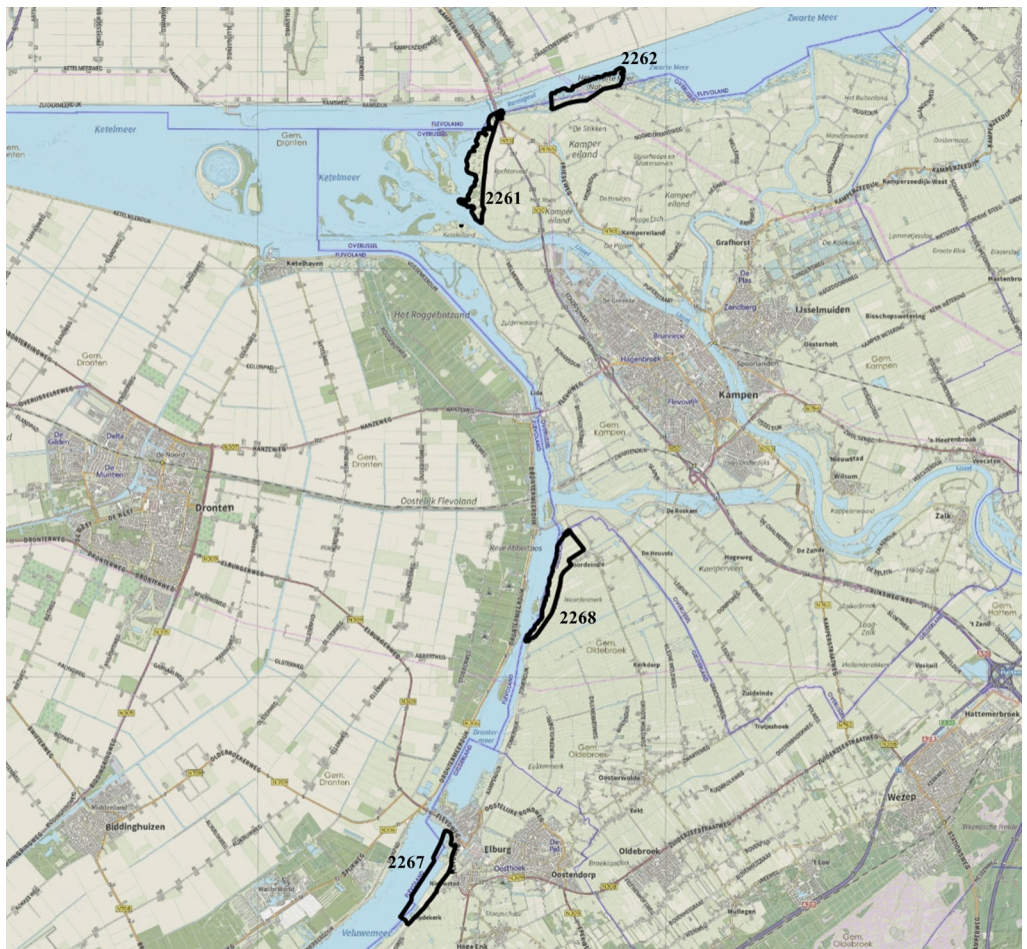
Figuur 2.1. Benedenrivierengebied

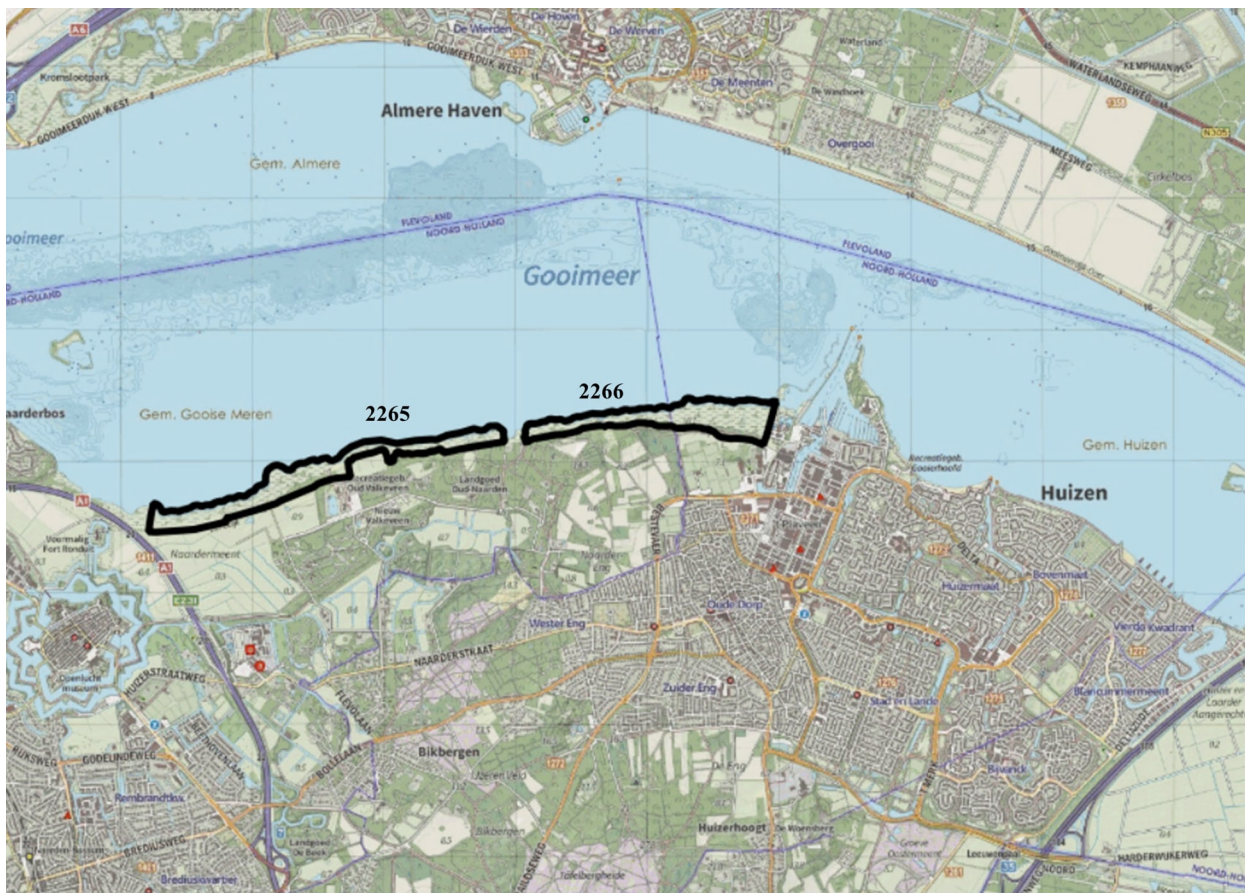
Figuur 2.2. IJsselmeergebied

Figuur 2.3. Maas

Figuur 2.4. Randmeren - noord

Figuur 2.5. Randmeren - zuid

Figuur 2.1 - 2.5. Ligging van de in 2022 onderzochte BMP-telgebieden. Bron kaartlaag: Open topo.

3. Resultaten

3.1. BMP-tellingen

De resultaten van de BMP-tellingen per telgebied (aantal territoria per soort) zijn opgenomen in tabel 3.1. Daaronder wordt per hoofdwatersysteem per tel-

gebied ingegaan op opvallende gebiedsveranderingen en opvallende aantallen van broedvogelsoorten.

Tabel 3.1. Overzicht broedvogels BMP-telgebieden 2022. *soort alleen langs transecten geteld

In alle plots geteld	Soortnaam Plotnummer ->	Benedenrivierengebied								IJsselmeer- gebied	Maas				Randmeren															
		Krammerse Slikken I		Krammerse Slikken I sub		Krammerse Slikken II		Krammerse Slikken II, sub			Oesterdam	Oesterdam, sub	De Scheelhoek	De Scheelhoek, sub	Stoencckherne	Romeinenweerd	Weerdbeemden	Bouxweerd	Stadsweide en Sneppe	Gooimeerkust-oost	Gooimeerkust-oost, sub	Gooimeerkust-west	Gooimeerkust-west, sub	Korte Waarden	Kampernieuw-stad	Ketelmeer-Oost	Ramsgeul			
		2682	5196	2683	5197	2598	5194	2681	5195	5228	2591	2590	1664	1667	2266	5193	2265	5192	2267	2268	2261	2262								
x	Grote Canadese Gans	7		8		2		4			6	1		1						1	3									
x	Brandgans	73		77				44																		9				
	Grauwe Gans	9		22		12				29	12	3	31	69	1	1			23	22	24	32								
	Soepgans										7															1				
	Zwarte Zwaan	1		1									1	1																
x	Knobbelzwaan	3		10		2		3			2	3	1	4					23	5	2	1								
x	Nijlgans	1				1					1			2			1		1		1									
x	Bergeend	15		20		7		2		1				1			1		2		1									
x	Zomertaling									1			1													1	1			
x	Slobeend	3		9				10					5								1									
x	Krakeend	8		11		13		11		4	8	1	2	9	1	2			2	4	5	17								
x	Wilde Eend										9	6	7	21		1		5	6	6	3*	9*								
	Soepeend	4								2	2		1	1					1											
x	Wintertaling																									1	2			
x	Krooneend									1									2	1	1									
x	Tafeleend										1								1	1	3	4								
x	Kuifeend	13		11		12		8		1	2		4	6					2	3	6	3								
x	Patrijs					1																								
	Fazant							2			3										3	2								
x	Dodaars												2								3	1	1							
x	Roodhalsfuut																				1									
x	Fuut	10		3		12		3		8		1	1	1	15	13			18	15	23	11								
x	Roerdomp									1									1		2	1								
x	Blauwe Reiger											21		1																
x	Aalscholver													23																
x	Sperwer										1																			
x	Havik												1													1				
x	Bruine Kiekendief							4		1									1	1	2	2								
x	Zeearend																													
x	Buizerd	1												1			1					1	2							
x	Waterral					1		7		1					1	1			2	2	6	6								
x	Porseleinhoen																													
x	Waterhoen										3	3					2	1	1	2*	1*									

In alle plots geteld	Soortnaam Plotnummer ->	Benedenrivierengebied								IJsselmeer- gebied	Maas				Randmeren							
		Krammerse Slikken I	Krammerse Slikken I sub	Krammerse Slikken II	Krammerse Slikken II, sub	Oesterdam	Oesterdam, sub	De Scheelhoek	De Scheelhoek, sub		Stoencckerne	Romeinweerd	Weerdbeemden	Bouxweerd	Stadsweide en Sneppe	Gooimeerkust-oost	Gooimeerkust-oost, sub	Gooimeerkust-west	Gooimeerkust-west, sub	Korte Waarden	Kampernieuwstad	Ketelmeer-Oost
		2682	5196	2683	5197	2598	5194	2681	5195	5228	2591	2590	1664	1667	2266	5193	2265	5192	2267	2268	2261	2262
x	Meerkoet										5	6	8	7		10		11	39	28	10*	9*
x	Scholekster	5		9				4						1					1	1		
x	Kluut	25		13		1																
x	Kievit	25		66					3				2		3				11	4		
x	Kleine Plevier	1		4										1					3			
x	Grutto			19					1													
x	Tureluur	15		15				2	3										1			
x	Stormmeeuw			21																		
x	Zilvermeeuw			18																		
x	Kleine Mantelmeeuw			143																		
x	Visdief			11																		
	Holenduif	1				1						5	1	2						1	1	
	Houtduif	3		1		9		2	5	7	14	4	6						1		2	1
	Turkse Tortel																			1		
x	Koekoek	1				1		2	2	1	2	1	1			2				1	2	2
x	IJsvogel													1								
x	Kleine Bonte Specht											1				1						1
	Grote Bonte Specht					1			1	1	4	3	1	1	1							2
x	Groene Specht										1	1	1									
x	Torenvalk																					1
	Gaai					1			2			1			2				1			
	Ekster														1				1			
	Kauw											2										
	Zwarte Kraai					1		1	1	1	2	2	3									1
x	Matkop																					1
	Pimpelmees	4				5		1	3	2	5	2	3									
	Koolmees	6				4			8	4	8	3	1									
x	Buidelmees																					1
x	Baardman							4	7					1	2			7	3	36	29	
x	Veldleeuwerik	11		21				2			1	3										
x	Oeverwaluw											39	2									
x	Huiswaluw																			15		
x	Cetti's Zanger					5		14	8						6	8		1		4	3	
	Staartmees									1	3	1		1								1
	Fitis	12		3		28		4	25		3											
	Tjiftjaf	8		1		23		9	16	9	13	7	6									
x	Grote Karekiet								68			1			6	38		50	44	57	61	
x	Rietzanger			5		45		170	58	7	6	4	6		36	37		62	78	28*	27*	
x	Kleine Karekiet																					
x	Bosrietzanger	3				7		17	3	37	10	4	67	1	2			11	14	16	21	
x	Spotvogel	1							3	3	2	2	1								2	1
x	Sprinkhaanzanger			1				4	3		1			2	8			2	5	5	7	
x	Snor							9	5							1		4	2	14	22	
x	Zwartkop	10		1		19		2	8	15	21	10	4	13	17			5	1	21	9	
x	Tuinfluitier	8		2		10			17	11	6	7	5	11	21			11		16	9	

de tellingen werden grote hoeveelheden zwerfafval aangetroffen in het gebied. Waarschijnlijk wordt dit afgezet tijdens hogere waterstanden in de winter en het voorjaar.

Opvallend waren de aantallen dode vogels in het gebied. Met name watervogels (Bergeend, Brandgans, Grauwe gans) en diverse soorten meeuwen (o.a. Kokmeeuw) werden in ongebruikelijke houdingen dood aangetroffen. Waarschijnlijk gaat het hier deels om slachtoffers van vogelgriep.

Opmerkingen bij enkele broedvogelsoorten:

- **Grote Canadese Gans** – 7 territoria, gelijk aan het aantal in 2016. Aantal territoria blijft redelijk stabiel.
 - **Brandgans** - 73 territoria, fors meer dan in de recente teljaren 2016 (28), 2018 (48) en 2020 (43). Alle nesten bevinden zich in de oeverzone, met name op de strekdammen tussen de vegetatie.
 - **Buizerd** – 1 territorium, nest van buizerd in een van de kleine stukken bos. Opvallend dat deze zich dichtbij de dijk bevond waar o.a. recreanten en fietsers passeren.
 - **Kluut** – 25 territoria, alle nesten bevonden zich in de oeverzone met veel uitgevlogen jongen. In 2020 werden er geen territoria van Kluut vastgesteld. In 2018 werden er 86 territoria vastgesteld
- en in 2016 ging het om 44 territoria.
 - **Kievit** – 25 territoria, de aantallen territoria nemen toe in vergelijking met voorgaande jaren 2016 (4), 2018 (6) en 2020 (12). Gedurende de tellingen werden veel alarmerende vogels met jongen waargenomen.
 - **Tureluur** – 15 territoria, een zeer ander beeld in vergelijking met 2020 toen er maar 3 territoria vastgesteld werden.
 - **Grauwe Vliegenvanger** – 1 territorium, in één van de kleine open bosdelen werd de soort vastgesteld. In 2018 (2) is de soort hier eveneens vastgesteld, maar in 2016 en 2020 zijn geen territoria gevonden.
 - **Graspieper** – 14 territoria, over de gehele lengte van het plot werden diverse territoria van Graspieper vastgesteld. De aantallen liggen hoger dan in 2020 (11), maar lager dan in 2016 (16) en vooral 2018 (25).
 - **Boompieper** – 3 territoria, in vergelijking met 2020 (5) minder. Echter werden er zingende mannetjes aangetroffen in de populieren rij direct ten noorden van het plot langs de dijk. Mogelijk hebben de vogels zich dus naar net buiten het plot verplaatst, wat de afname kan verklaren.
 - **Groenling** – 10 territoria, een verdubbeling van het aantal territoria vergeleken met 2020 (5).

Figuur 3.1 en 3.2. Begrenzing van BMP-telgebied 2682 - Krammerse Slikken I (links) en het deelgebied daarbinnen waar de vijf extra soorten worden geteld (rechts).

Witte Kwikstaart in de Krammerse Slikken. Fotograaf: Jesse Keyzer.

Krammerse Slikken II – 2683 (5197)

Het plot omvat het meest westelijke gedeelte van de Krammerse Slikken en is 160 hectare groot. Het gebied kenmerkt zich door gras- en hooilanden met meer richting de dijk enkele meidoorns en braamstruwelen. Het gedeelte direct langs de dijk ligt een stuk hoger dan de oeverzone. In het gebied zijn meer slikkige omstandigheden aanwezig in de oeverzone. Daarnaast bieden de eilanden in het Volkerakmeer enige beschutting waardoor hier grote concentraties watervogels aanwezig zijn. Anders dan in de Krammerse Slikken I zijn er in dit plot geen bomen aanwezig. Helemaal in de westpunt bevindt zich een afgerasterd gedeelte waar enkele grondhopen aanwezig zijn en een rietvegetatie aanwezig is.

Opvallend waren de hoge aantallen territoria van Grutto, Kievit, Tureluur en Veldleeuwerik. Soorten die het in regulier agrarisch landschap minder goed doen, lijken juist op de Krammerse Slikken succes te hebben met het grootbrengen van jongen. Dit ondanks de aanwezigheid van de meeuwenkolonies in het gebied, welke mogelijk ook juist in het voordeel kunnen werken van de soorten door grotere predatoren af te schrikken. Daarnaast biedt het centrale deel van het gebied veel beschutting. Ook de Krammerse Slikken II is afgesloten voor begrazing gedurende het seizoen om zo de grond-broedende vogels te ontzien.

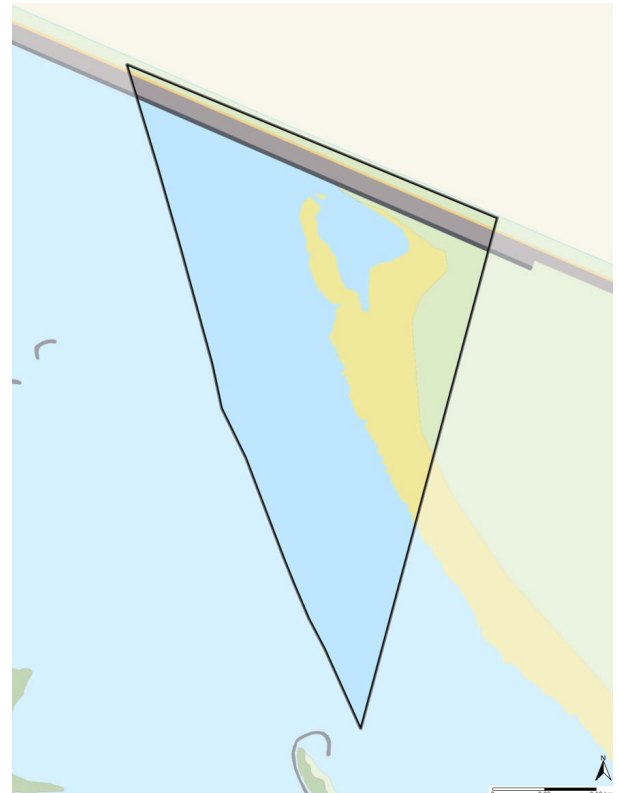
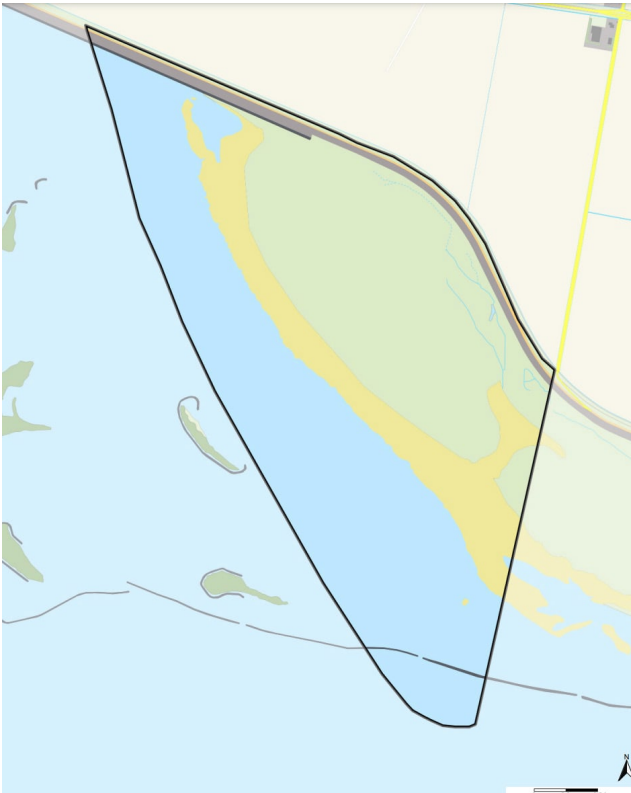
Opmerkingen bij enkele broedvogelsoorten:

- **Brandgans** – met 77 territoria zeer talrijk binnen het plot, maar alsnog minder vogels dan in 2020 (107) en 2018 (121).
- **Grauwe Gans** – 22 territoria, net iets minder dan in 2020 (24).
- **Kluut** – met slechts 13 territoria is de soort fors afgenomen in het gebied. Over de jaren 2016 (103), 2018 (53) en 2020 (24) is deze gestage afname duidelijk te zien.
- **Kievit** – 66 territoria, de aantallen territoria nemen toe in vergelijking met voorgaande jaren 2016 (4), 2018 (6) en 2020 (12). Gedurende de tellingen werden veel alarmerende vogels met jongen waargenomen.
- **Grutto** – 19 territoria, iets minder dan in 2020 (22). Het aandeel alarmerende vogels met jongen was daarentegen wel hoog, wat een goed broedsucces suggereert.
- **Tureluur** – 15 territoria, in vergelijking met 2020 (6) deed de soort het dit jaar beter en zijn de aantallen vergelijkbaar met 2018 (12) en 2016 (18).
- **Graspieper** – 15 territoria, het aantal blijft redelijk stabiel vergeleken met voorgaande jaren 2020 (13), 2018 (16) en 2016(14).
- **Roodborstapuit** – 6 territoria, hetzelfde aantal territoria dat werd vastgesteld in 2020 (6). De aantallen territoria lijken te stabiliseren ten op-

zichte van 2018 (4) en 2016 (2).

- **Kneu** – met 12 territoria deed de soort het erg goed. In 2020 werden er maar 3 territoria vastgesteld. Er wordt in het gebied flink gebruik

gemaakt van de aanwezige meidoorns en braamstruwelen, hoewel deze schaars aanwezig zijn binnen het plot.

Figuur 3.3 en 3.4. Begrenzing van BMP-telgebied 2683 - Krammerse Slikken II (links) en het deelgebied daarbinnen waar de vijf extra soorten worden geteld (rechts).

Brandganzen in de Krammerse Slikken. Fotoğraf: Jesse Keyzer.

Oesterdam – 2598 (5194)

Het plot bestaat uit het noordelijkste gedeelte van de Oesterdam en omvat 44 hectare. Aan de zuidoostkant wordt het gebied begrenst door een vakantiepark genaamd Waterrijk Oesterdam. Het gebied kenmerkt zich door de aanwezigheid van berk- en wilgenopstanden aan de zuidzijde met rietlanden. Verder naar het noorden neemt het areaal riet af. Voorbij de sluizen, aan de noordzijde van het plot is minder vegetatie aanwezig en heeft de oeverzone een kale structuur met stortstenen. In vergelijking met 2020 stond hier wel meer vegetatie (met name riet en ruigte), wat gunstig uitpakte voor met name watervogels. Opvallend aan het plot is de diversiteit aan broedvogels door de aanwezige biotopen. Aan de zijde van het vakantiepark zijn met name veel zangvogels aanwezig in de boomopstanden direct grenzend aan het pad langs de vakantiewoningen, met direct ten westen hiervan meer ruigtes.

Het gebied heeft bij het droogvallen van slikranden een belangrijke functie als rustplaats en hoogwatervluchtplaats voor vogels. Tijdens de tellingen werden bijvoorbeeld grote aantallen van Scholekster en Rosse Grutto waargenomen op de droogvallen slikranden en platen. Daarnaast is er relatief veel rust in het gebied omdat er geen recreatiepaden aanwezig zijn. Het gebied is relatief ontoegankelijk, met name aan de zuidzijde, wat tevens het inventariseren bemoeilijkt.

Opmerkingen bij enkele broedvogelsoorten:

- **Grauwe Gans** – 12 territoria, nesten werden voornamelijk gevonden tussen de stortstenen aan de noordzijde van het plot. Daarnaast werden er tijdens de bezoeken meerdere groepen vogels waar-

genomen die geen broedpoging deden.

- **Krakeend** – 13 territoria, de soort deed het beter dan in 2020 (7). In juni werden veel uitgevlogen jongen waargenomen.
- **Visdief** – 11 territoria op een speciaal voor visdief geplaatst eiland aan de zuidkant van het gebied.
- **Cetti's Zanger** – 5 territoria, de soort laat een toename zien in vergelijking met 2020 (3).
- **Fitis** – 28 territoria, in vergelijking met 2020 (17) heeft de soort een flinke toename laten zien. Verspreid over het gehele gebied werden territoria vastgesteld, met uitzondering van de noordzijde.
- **Tjiftjaf** – 23 territoria, net als de Fitis een toename in vergelijking met 2020 (11). Territoria werden vooral aan de zuidzijde van het plot vastgesteld.
- **Rietzanger** – 45 territoria, verspreid over het rietland in het zuiden van plot maar ook aanwezig in enkele plukken riet aan de noordzijde langs de oeverzone.
- **Kleine Karekiet** – 49 territoria, verspreid over het gehele plot waren territoria aanwezig met name in het zuidelijk deel. De toename van rietvegetatie aan de noordzijde zal meehelpen met de toenemende aantallen.
- **Grauwe Vliegenvanger** – 2 territoria, de boomopstanden aan de zuidoostzijde van het plot aan de rand van het vakantiepark hebben een grote diversiteit aan zangvogels. In 2020 is er 1 territorium vastgesteld.
- **Gekraagde Roodstaart** – 3 territoria, in voorgaande jaren is de soort niet vastgesteld. De territoria bevonden zich in de zuidoostzijde van het plot.
- **Rietgors** – 15 territoria, stabiel in vergelijking met de inventarisatie van 2020 (14).

Figuur 3.5 en 3.6. Begrenzing van BMP-telgebied 2598 - Oesterdam (links) en het deelgebied daarbinnen waar de vijf extra soorten worden geteld (rechts).

Impressie telgebied Oesterdam, met verscheidene rustende kustvogels. Fotograaf: Jesse Keyzer.

De Scheelhoek – 2681 (5195)

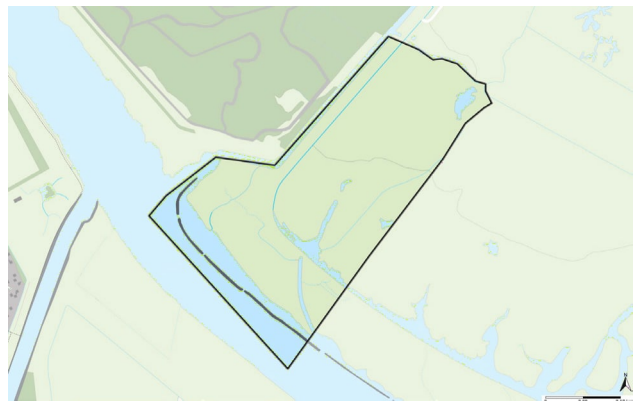
Het gebied is in beheer bij Natuurmonumenten en het plot beslaat 101 hectare. Het plot bestaat voornamelijk uit rietland met uitzondering van de randen aan de west- en noordzijde. Aan de zuidwestzijde bevindt zich een landtong met daarop grasland met een biezenvegetatie. Aan de noordzijde is een dijk aanwezig met daarop een begroeiing bestaande uit ruigtes en bomen. In het noordwesten ligt een grasland met een nat karakter waar diverse soorten orchideeën groeien. Tussen het rietland zijn in het oosten van het plot enkele plassen aanwezig waar diverse soorten watervogels gebruik van maken als rustgebied. Direct ten noorden van de Scheelhoek zijn enkele eilanden aanwezig met daarop kolonies van o.a. Kokmeeuw en Visdief. Daarnaast rusten hier veel soorten watervogels zoals Bergeend, Kraakeend en Slobeend. Bij slechter weer wordt de beschutting van de het rietland en de dijk in de Scheelhoek gebruikt. Het gebied is zeer ontoegankelijk wat inventarisatie bemoeilijkt. Ten behoeve van de inventarisatie zijn korte rechthoekige insteken gemaakt om zoveel mogelijk de aanwezige broedvogels in de rietlanden niet te verstoren. Het voordeel is dat de dijk aan de noordzijde een zeer goed overzicht geeft van het achterliggende rietland.

Opmerkingen bij enkele broedvogelsoorten:

- **Brandgans** – met 44 territoria talrijk binnen het plot, met name aan de zuidzijde waar de meeste nesten werden gevonden. In 2020 werden er 67 territoria vastgesteld en in 2018 ging het om 19 territoria.
- **Kuifeend** – met 8 territoria kwam het aantal precies overeen met de in 2018 vastgestelde territoria en lag iets lager dan in 2020 (10).
- **Bruine Kiekendief** – 4 territoria, de Scheelhoek in het geheel herbergt zeker 5 broedpaar van Bruine Kiekendief. Binnen het plot werden zeker 4 territoria vastgesteld.
- **Baardman** – er werden 4 territoria van Baardman vastgesteld welke zich in het oosten en het zuidwesten van het plot bevonden. Later in het seizoen werden vliegvlugge jongen waargenomen.
- **Cetti's Zanger** – 14 territoria. Dit is hoger dan in 2020 (11), maar lager dan in 2018 (15).
- **Rietzanger** – 170 territoria, veruit de talrijkste broedvogel binnen het plot, met name in het grote oppervlakte rietland. De aantallen liggen flink hoger dan in 2018 (100) en 2020 (80).
- **Kleine Karekiet** – met 32 territoria deed de soort het redelijk in het grote oppervlakte rietland.
- **Blauwborst** – 11 territoria, gedurende het seizoen werden er meerdere uitgevlogen jongen waargenomen. Op eerder vastgestelde plekken zijn vogels

- waargenomen die aan vervolglegels begonnen.
 - **Rietgors** – 47 territoria, verspreid over de riet-

landen werden vele territoria vastgesteld naast de talrijk aanwezige Rietzangers.

Figuur 3.7 en 3.8. Begrenzing van BMP-telgebied 2681 - De Scheelhoek (links) en het deelgebied daarbinnen waar de vijf extra soorten worden geteld (rechts).

Impressie telgebied Scheelhoek en baltsende Bruine Kiekendieven. Fotografie: Jesse Keyzer.

IJsselmeergebied

Stoenckherne – 5228

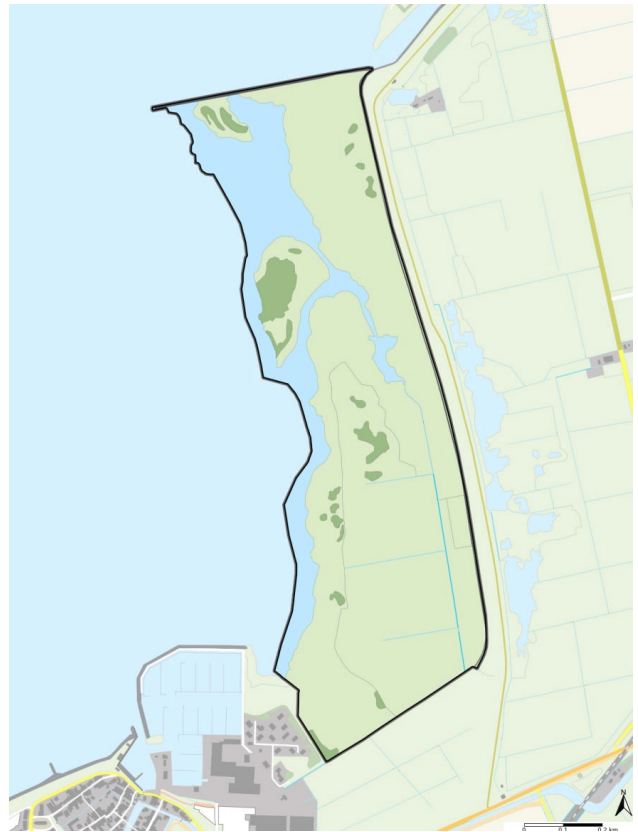
In het voorjaar van 2022 is het gebied Stoenckherne (73 ha, exclusief open water c 60 ha), in eigendom en beheer bij Staatsbosbeheer, wederom geïnventariseerd op broedvogels. Van 2011-2017 is het gebied door een vrijwilliger geteld en in 2020 is het plot ook geteld in het kader van Broedvogelmeetnet Zoete Rijkswateren. De Stoenckherne ligt aan de Friese IJsselmeerkust, tussen de steden Hindeloopen en Workum. Het gebied vormt, tezamen met het aan de andere kant van de IJsselmeerdijk gelegen Warkumer Nijlân, een belangrijke schakel in de gordel van natuurgebieden langs de Friese IJsselmeerkust. Het is een buitendijks gelegen natuureservaat, direct grenzend aan het IJsselmeer. Aan de zuidzijde grenst de jachthaven van Hindeloopen aan het

gebied. Aan de oostzijde loopt de IJsselmeerdijk, waarachter het Warkumer Nijlân ligt. Aan de noordzijde wordt het gebied begrensd door een basaltpier, waarachter de vaargeul 'It Soal' naar de jachthaven van Workum loopt. Een deel van het rietland wordt jaarlijks gemaaid, daarnaast wordt een deel begraasd door koeien.

In totaal zijn in 2022 49 broedvogelsoorten vastgesteld. Aan de zuidwestkant van het gebied is een deel rietland dat, in tegenstelling tot veel andere rietlanden langs de Friese IJsselmeerkust, niet jaarlijks wordt gemaaid, wat soorten aantrekt die afhankelijk zijn van overjarig riet. Zo zat hier begin april een roepende Roerdomp en in begin mei werd nestbouw van een Bruine Kiekendief opgemerkt. Daarna is deze laatste soort niet meer waargenomen met broedindicerend gedrag, dus het vermoeden

bestaat dat er geen succesvol broedgeval aanwezig was. In 2020 was de Cetti's Zanger voor Friese be-
grippen al goed vertegenwoordigd met 4 territoria
en deze positieve trend heeft zich in 2022 doorgezet
met 8 territoria. Voor veel andere soorten zangvogels
waren de resultaten wisselend vergeleken met 2020.
Het aantal van Zanglijster, Blauwborst en Grasmus
bleef vrijwel gelijk en ook het aantal van Graspieper,
Zanglijster, Snor, Kleine Karekiet en Fitis lijkt stabiel
gebleven. Er waren duidelijk minder territoria van
Merel, Sprinkhaanzanger, Rietzanger, Bosrietzanger,
Spotvogel, Braamsluiper, Zwartkop en Rietgors. Van
Heggenus, Tuinfluiter en Tjiftjaf waren duidelijk
meer territoria aanwezig. Territoria van Baardman
waren aanwezig in rietstroken waar niet gemaaid
was, met 7 territoria een redelijk vergelijkbaar aantal
met in 2020 (5). Een bijzonderheid is verder dat er
zich Wasbeerhonden in het gebied hebben gevestigd,
in 2021 zijn er vijf jongen groot geworden (pers. me-
dedeling Durk Venema).

*Figuur 3.9. Begrenzing van BMP-telgebied 5228 -
Stoenckherne.*

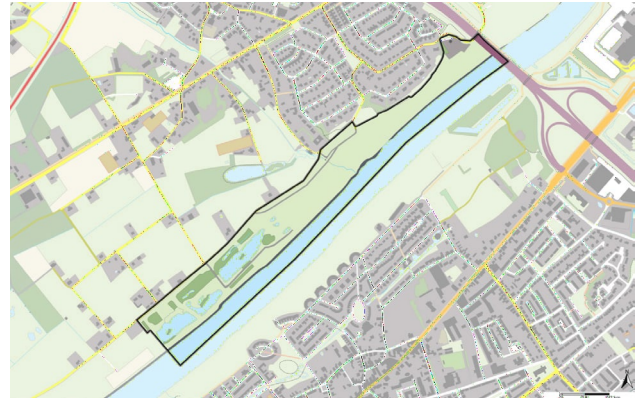

Stoenckherne gezien vanaf de IJsselmeerkant. Fotografie: Jelle Postma.

Maas

Romeinenweerd – 2591

Dit is een afwisselende uiterwaard (39 ha) met ruigte, bosjes en (kwel)plassen, gelegen op de noordoever van de Maas bij Venlo. Het gebied was goed toegankelijk. Wel werd het in de loop van het voorjaar vrij snel droog. Aanwezig in opvallend hoge aantallen waren bijvoorbeeld Krakeend (8) en Spotvogel (3). Ook was er weer een nachtegaal aanwezig in het plot. Een alarmerend paar Sperwers zorgde voor een territorium. Het aantal Grasmussen was ten opzichte van 2021 (22 territoria) meer dan gehalveerd (9 territoria). De Cetti's Zanger, die in 2021 voor het eerst met één territorium was vastgesteld in het gebied, was nu weer afwezig.

Figuur 3.10. Begrenzing van BMP-telgebied 2591 - Romeinenweerd.

Impressie telgebied Romeinenweerd. Fotografie: Vincent de Boer.

Weerdbeemden - 2590

Dit proefvlak (76 ha) is gelegen op de westoever van de Maas nabij Kessel-Eik. Het is een gevarieerd gebied met een bebost zandige rivierduin met gemengd bos, een camping, visvijvers en een elzenbos met kwelplassen. Het gebied is sinds 2004 niet meer geteld. De voorheen kleine kolonie Blauwe Reigers van 2-4 paar in 2000-2004 is in 2022 uitgegroeid tot een kolonie van 21 nesten. Andere opvallende aanwezigen waren de Kleine Bonte Specht (1) en de Koekoek (2). Geheel verdwenen uit het plot is de Kievit, die in 2000-2004 nog jaarlijks met 6-11 territoria in het gebied aanwezig was.

Figuur 3.11. Begrenzing van BMP-telgebied 2590 - Weerdbeemden.

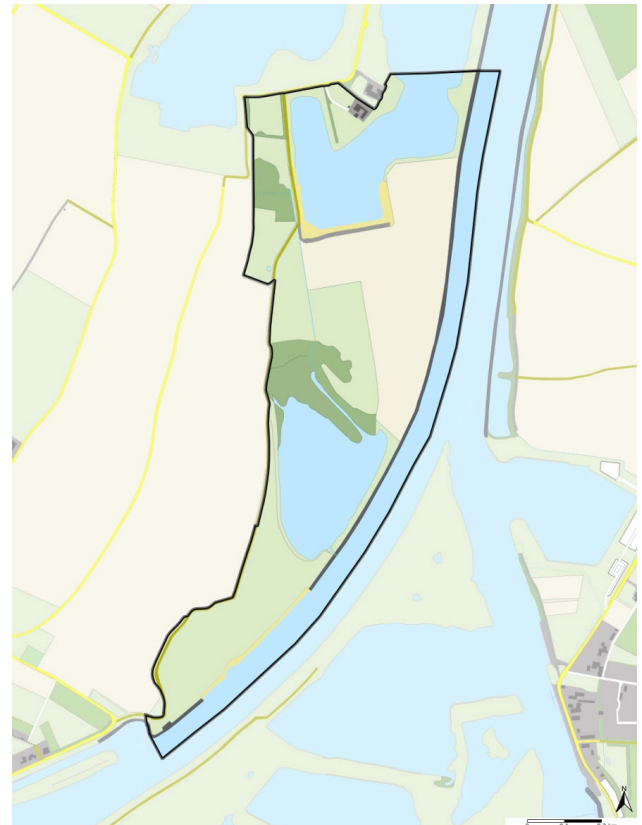

Impressie telgebied Weerdbeemden. Fotografie: Vincent de Boer.

Bouxweerd – 1664

Dit 81 ha grote telgebied ligt op de westoever van de Maas nabij Buggenum. De akker op het telgebied was gezaaid met een groot oppervlakte mais. Begrazing met koeien is dit jaar niet gezien aan de zuidzijde, wel is er enkele keren gefaseerd gemaaid. De wilgenopslag in de plas in het gebied is niet verder uitgebreid.

Er was een leuke variatie aan soorten dit jaar, met Dodaars (2), Zwarte Zwaan (1), Nachtegaal (4, mooi aantal), Spotvogel en Rietzanger (1). Een Havik zat in het centrale bos en de ‘vaste Buizerd’ was dit jaar afwezig in het bosje aan de noordwestzijde van het gebied. De Oeverzwaluwkolonie had 39 nesten. Aantallen eenden schommelen nogal in het gebied, de plas heeft grote aantrekkingskracht op eenden. Slobeend en Zomertaling waren weliswaar vaak genoeg aanwezig om territoria te vormen (resp. 5 en 1), maar zullen hier in praktijk waarschijnlijk niet broeden. Een zingende Kwartel was helaas voor de datumgrens op 10 mei aanwezig. Een zingende Grote Karekiet op 21 juni voldeed helaas ook niet aan de criteria om een territorium te vormen (2 waarnemingen binnen de datumgrens).

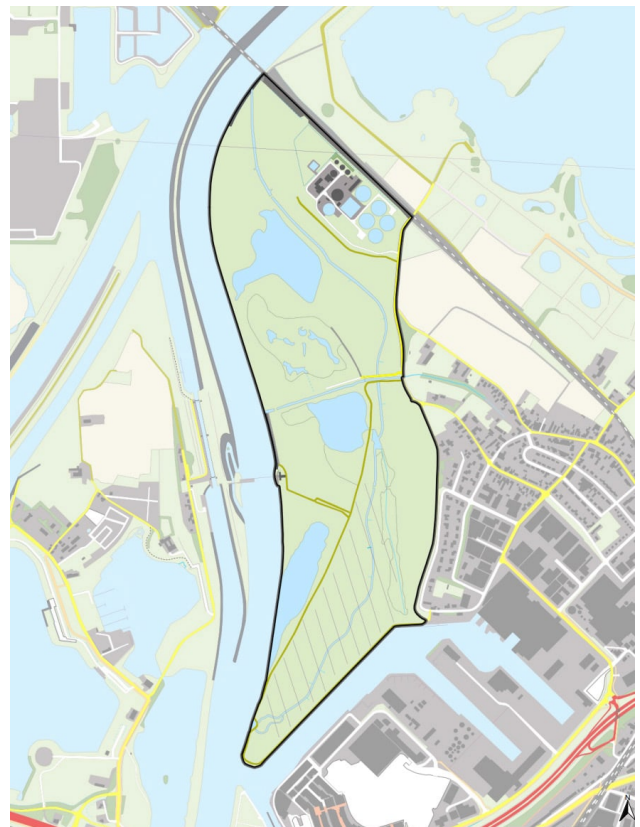
Figuur 3.12. Begrenzing van BMP-telgebied 1664 - Bouxweerd.

Impressie telgebied Bouxweerd. Fotografie: Vincent de Boer.

Stadsweide en Sneppe – 1667

Dit 113 ha grote telgebied ligt aan de oostoever van de Maas bij Roermond. De aalscholverkolonie in de oude populieren telt inmiddels 23 nesten (in 2020 19 nesten) en er zat nog één nest van de Blauwe Reiger tussen. Een Buizerd zat in de populieren in de Stadsweide. Het territorium van de Grote Gele Kwikstaart op de sluis was nieuw, maar wel verwacht gezien de geschikte habitat. Ook hier was dit jaar een Spotvogel aanwezig. De wand waar in 2020 een oeverzwaluwkolonie nestelde (34 nesten) was flink opgedroogd. Er waren dit jaar maar 2 nesten aanwezig.

Figuur 3.13. Begrenzing van BMP-telgebied 1667 - Stadsweide en Sneppe.

Aalscholverkolonie in Stadsweide. Fotografie: Vincent de Boer.

Randmeren

Gooimeerkust-west - 2265 (5192)

Dit plot van 40 ha groot ligt aan het Gooimeer en bestaat voornamelijk uit rietland dat deels gemaaid wordt. Zuidelijk ligt, aan de rand van de hogere zandgronden, bosgebied bestaande uit wilgenstruwelen, elzen en of eiken. In het rietland komen verspreid ook wilgenstruwelen voor. De waterrietzone tussen rietland en water is ongeveer 10m breed. Een (te) groot gedeelte van het rietland, is net als vorig jaar, gemaaid.

In dit plot worden er dit jaar in 2022 in totaal 29 soorten broedvogels vastgesteld. De Blauwborst (3) laat een afname zien. De Baardman (2) en de Snor (1) laten zelfde beeld zien als vorig jaar. Maar de aantallen van deze twee soorten waren in 2020 behoorlijk hoger. De Rietzanger (38) laat een toename zien ten opzichte van 2021. Sprinkhaanzanger (8) doet het dit jaar ook beter als vorig jaar. De Bosrietzanger (2) laat een ongekend laag aantal zien. In 2020 was het aantal 11 territoria met vorig jaar een afname naar 9. Mogelijke oorzaak is de timing van de latere ronden. De Cetti's zanger (8) laat vanaf 2019 nog steeds een groei zien. Van de watervogels laten de Bergeend (1) en de Fuut (13) een zelfde aantal zien ten opzichte van voorgaande jaren. De Krakeend (2) en Waterral (1) laten allemaal een toename zien ten opzichte van vorig jaar. Meerkoet en Fuut beginnen vrij laat met broeden is de indruk. Mogelijke oorzaak hiervoor is golflslag door wind vanaf noordwestelijk richting, of een lange tijd van predatie door vos die heel vaak in deze rietzone wordt waargenomen. Het beperkt aandeel bos levert toch een aantal bosvogels of soorten van hogere zandgronden op. Verrassing was dit jaar een territorium van een Kleine Bonte Specht (1). In het elzenbroekbos midden in het plot werd tijdens de eerste ronde een roffelt mannetje aangetroffen. De Grote Bonte Specht (0) is dit jaar

helemaal niet in de bostypen waargenomen terwijl in 2021 er 3 territoria waren. Boomklever (1) wordt, ten opzichte van vorig jaar, wel weer waargenomen. En dit is dan ook weer vergelijkbaar als 2020 en voorgaande jaren. De Buizerd (1) wordt wel in paar en ook alarmerend waargenomen rond het oude nest. Maar waarschijnlijk hebben deze twee geen eieren en/of jongen groot gebracht. Het lijkt erop dat dit geen goed muizen jaar is, waardoor dit paar mogelijk niet aan de voortplanting mee heeft kunnen doen dit jaar. Koekoek (2), Zwartkop (17) en Tuinfluiter (21) blijven nagenoeg op zelfde aantal steken. De Roodborsttapuit (1) laat een afname zien ten opzichte van vorig jaar.

Gooimeerkust-west sub BMP-E - 5192

De vijf extra soorten: Meerkoet, Wilde Eend, Waterhoen, Kleine Karekiet en Rietgors zijn alleen in het deelgebied geteld.

De Kleine Karekiet (37) laat een opvallend laag aantal zien. In 2007 werd een vergelijkbaar laag aantal geteld. Dit kan verschillende oorzaken hebben. Misschien is er landelijk wel een lager aantal te ontdekken waarbij de trekbeweging een rol zou kunnen hebben. Lokaal kan het misschien liggen aan de hoeveelheid riet dat al 2 jaar gemaaid wordt. Vorig jaar was het doel om een keer de ruigere buitenrand te maaien net achter het water. Maar ook dit jaar is dit gemaaid. De Rietgors (18) doet het dit jaar ook beter als vorig jaar, maar laat nog niet de aantallen zien als die van 2017 – 2019.

De Meerkoet (11), Waterhoen (1) en Wilde Eend (5) laten allemaal een toename zien ten opzichte van vorig jaar. Voor de Meerkoet geldt wel dat er in 2019 en 2020 hogere aantallen waren. Voor de Wilde Eend lijkt het erop dat de stijgende lijn vanaf 2019 zicht doorzet. De Waterhoen is weer in het plot waargenomen sinds 2019.

Figuur 3.14. en 3.15. Begrenzing van BMP-telegebied 2265 - Gooimeerkust-west (links) en het deelgebied (5192) daarbinnen waar de vijf extra soorten worden geteld (rechts).

Impressie telgebied Gooimeerkust-west, met een groot deel gemaaid rietland. Fotograaf: Jelle Abma.

Gooimeerkust-oost - 2266 (5193)

Dit plot van 32 ha groot ligt aan het Gooimeer en bestaat voornamelijk uit rietlanden en zeer vochtige hooilanden dat wel of deels niet gemaaid wordt. Zuidelijk ligt, aan de rand van de hogere zandgronden bosgebied bestaande uit wilgenstruwelen, elzen, berken en of eiken. Tussen het bos en rietlanden ligt een groot oppervlak aan nat schraalgrasland. De meeste broedvogels van dit hooiland worden gevonden in de sloten waar overjarig rietland staat, en in wilgenstruweel dat hier langzamerhand terrein begint te winnen. Ten westen van het hooiland begint de overgang van bos naar water bestaande uit overjarig rietland, gemaaid rietland, waterrietzone en een zone waarbij struweel wordt afgewisseld met overjarig rietland. In deze zone neemt het aandeel struweel ten opzichte van overjarig rietland steeds meer toe. Tijdens de eerste 3 ronden is het terrein vrij toegankelijk via de gemaaide banen in de oeverzone. De laatste ronden staat het riet 2m hoog dus is het minder overzichtelijk. Dan kan het beste langs de buitenkant van de rietoever worden gevaren met bijvoorbeeld een kano.

Voor de rietvogels laten de Baardman (1), de

Bosrietzanger (1) en opvallend genoeg de Kleine Karekiet (36) een afname zien. Vooral de Kleine Karekiet laat een dieptepunt zien dat vanaf 2016 niet meer was waargenomen. Het lijkt erop dat er een afname te zien is vanaf 2020. Wat hiervan de oorzaak is kan niet echt worden gezegd. Wel is het zo dat al twee jaar oprij een veel groter oppervlakte wordt gemaaid dan voorgaande jaren, en daarbij vooral de buitenste zone. Dit kan een oorzaak voor de afname zijn.

De Rietzanger (6), Blauwborst (4) en de Sprinkhaanzanger (2) laten alle een lichte of bescheiden toename zien. De Cetti's zanger (6) lijkt te stabiliseren na een behoorlijke toename in 2020. De watervogels zoals de Fuut (15), Waterral (1), Meerkoet (10) en de Waterhoen (2) laten een lichte toename zien. Opvallend is dat Meerkoet en Fuut vrij laat beginnen aan het bouwen van een nest. Dit kan te maken hebben met soms behoorlijke golfslag vanuit het noordwesten met sterkere wind. De Krakeend (1) en de Wilde Eend (1) blijven op het zelfde niveau als vorig jaar. De Graspieper (2) en de Kievit (3) laten opvallend genoeg een toename zien. Deze twee soorten worden vooral in het natte schraalgrasland aangetroffen. Aan de oostkant van het plot was in de

Figuur 3.16 en 3.17. Begrenzing van BMP-telgebied 2266 - Gooimeerkust-oost (links) en het deelgebied (5193) daarbinnen waar de vijf extra soorten worden geteld (rechts).

winterperiode een rietland/struweel geplagd of gemaaid wat in andere jaren niet was gedaan. Hierdoor ontstond een natte open plek die de Kievit snel ontdekt had. De vogels van bossen en/of hogere zandgronden laten veelal een afname zien. Alleen de Gaai (2), Staartmees (1) en de Zwartkop (13) laten een lichte toename zien. Appelvink, Groenling, Kleine Bonte Specht, Koekoek, Putter en Roodborsttapuit ontbreken geheel dit jaar. De Boomkruiper (4), Grote Bonte Specht (1), Nachtegaal (1) en Zanglijster laten een lichte afname zien. Boomklever (1) en Tuinfluiter (11) blijven op hetzelfde niveau.

Gooimeerkust-oost sub BMP-E – 5193

De vijf extra soorten: Meerkoet, Wilde Eend,

Waterhoen, Kleine Karekiet en Rietgors zijn alleen in het deelgebied geteld. De Kleine Karekiet (36) en de Rietgors (6) laten beide een behoorlijke afname zien. De Rietgors is gehalveerd. Het aantal is in de reeks nog niet zo laag geweest. De aantallen Kleine Karekieten waren in 2016 en 2015 lager in de reeks. Waaraan deze afname zou kunnen liggen is niet bekend. Lokaal kan het misschien liggen aan het grote oppervlakte rietland dat al 2 jaar gemaaid wordt. Vorig jaar was het doel om een keer de ruigere buitenrand te maaien net achter het water. Maar ook dit jaar is dit gemaaid. De Meerkoet (10) en de Waterhoen (2) laten een lichte toename zien. De Wilde Eend (1) blijft al 2 jaar op hetzelfde aantal steken.

Impressie telgebied Gooimeerkust-oost. Fotografie: Jelle Abma.

Korte Waarden - 2267

De Korte Waarden van in totaal 93 ha groot ligt net ten zuiden van Elburg aan het Veluwemeer. Een buitendijks gebied waarbij grasland en akker overgaat in rietzone in het water van het Veluwemeer.

In de Korten Waarden kan vrij dicht langs de rietzone worden gelopen waarbij zowel de riet- en waterzone als het weiland op broedvogels kunnen worden onderzocht. Met behulp van een kano kan ook aan de waterkant de rietoever op broedvogels worden onderzocht. In dit plot worden er dit jaar in 2022 in totaal 41 soorten broedvogels vastgesteld. Er is een klein deel van het rietland, nabij bungalowpark Veluwestrandsbad, wat in de winterperiode is gemaaid. Dit jaar is een deel van het grote rietveld ook gemaaid. Wel valt er op dat er steeds meer struiken en bomen in het grotere rietveld in het noorden van het plot aanwezig zijn. Aan de zuidkant van de het plot stond het hele voorjaar een knal apparaat op de grens van rietland en akker. Wellicht om ganzen of roeken op afstand te houden. Maar op rietvogels zal dit ook geen positief effect hebben gehad.

Roerdomp (1) is dit jaar weer als broedvogel vastgesteld. Een waarneming van een baltsend individu op 11 mei was voldoende om een territorium in het plot te vestigen. Dit was de enige waarneming en uit gegevens van waarneming.nl bleek een roerdomp meermalig te hoempen net ten zuiden van het plot. Mogelijk is dit de broedlocatie. De Krooneend (2) laat na een aantal jaren van hogere aantallen een terugval zien in aantal. Kuifeend (2) en Wilde eend (6) laten beide een lichte afname zien.

De rietoever-bewoners Meerkoet (39), Fuut (18), Waterral (2) en Knobbelzwaan (23) laten een toename of stabiliteit zien. Ook dit jaar wordt er geen territorium van Dodaars vastgesteld. Al drie jaar op rij geen territorium, terwijl er in 2017 zelfs 4 territoria waren. Van de rietvogels laten de Blauwborst (7), Kleine Karekiet (62) en de Snor (4) en afname zien ten opzichte van vorig jaar. Voor de Kleine Karekiet en de Snor is het wel zo dat deze aantallen vergelijkbaar zijn met die van 2019. De Blauwborst kent in 2020 een lager aantal als in 2022. Bosrietzanger (11), Rietzanger (50) en Sprinkhaanzanger (2) blijven min

of meer gelijk terwijl de Baardman (7), Cetti's zanger (1) en de Rietgors (26) een toename laten zien ten opzichte van 2021. Ook wordt er een territorium van Bruine Kiekendief (1) vastgesteld in het grote rietveld in het noordelijke deel van plot. Het territorium is gebaseerd op 2 waarnemingen van een mannetje en vrouwtje Bruine Kiekendief. Waarschijnlijk heeft het paar geen nest gehad.

Van de gras- en akkervogels laat de Scholekster (1) een achteruitgang zien. De Kievit (11) is al een aantal jaar stabiel. De legsels van de Kievit zijn in het voorjaar niet succesvol en mislukken telkens. Eind voorjaar (eind juni) ,na alle landbouwwerkzaamheden, worden er dan toch nog alarmerende kievitenvrouwtjes met jongen waargenomen. De Kleine Plevier (3) krijgt ook aan het einde van het voorjaar, na alle landbouwwerkzaamheden, kans om tot broeden te komen waarbij tenminste 1 paar jongen heeft grootgebracht.

Figuur 3.18. Begrenzing van BMP-telgebied 2267 - Korte Waarden.

Impressie telgebied Korte Waarden. Tijdens de laatste ronde verrast door vier Flamingo's. Fotografie: Jelle Abma.

Kampereijland - 2268

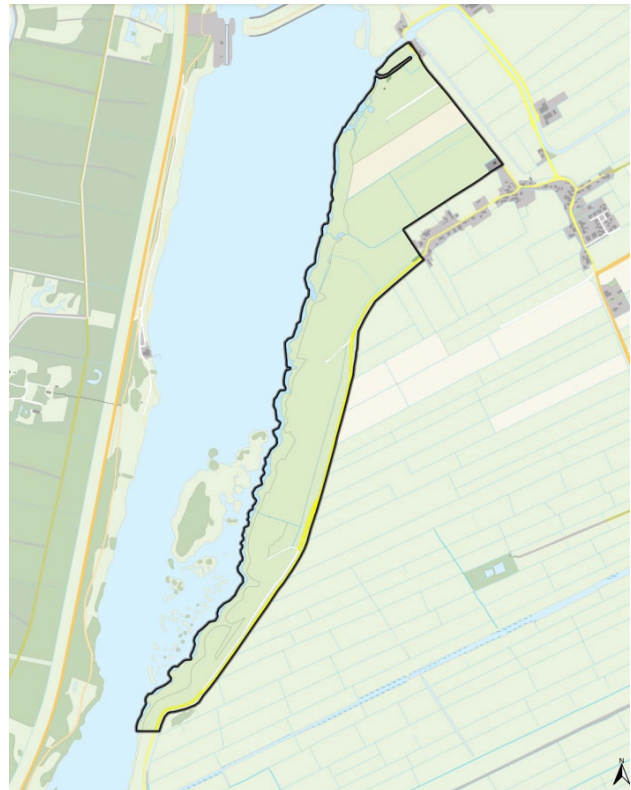
Dit plot, van ongeveer 80 ha groot ligt buitendijks aan het Drontermeer. Graslanden achter de dijk lopen langzaam over in rietlanden, gemaaid of niet, in het water van het Drontermeer. Een brede rietoever van gemiddeld 10 meter breed bestaat uit water met riet. In totaal worden er 41 soorten broedvogels vastgesteld. In de winterperiode wordt een deel van het rietland gemaaid, waardoor de oever in de eerste maanden van het voorjaar goed te bereiken is. Hierdoor kan er een goed beeld worden gemaakt van zowel de broedvogels van rietland, water en de gras- en akkerlanden. Later in het seizoen is het moeilijker te bereiken en te overzien. De laatste twee ronden

zijn gedaan lopend langs het rietland en vanaf het water met behulp van een kano.

Roodhalsfuut (1) heeft dit jaar weer een territorium. Op 2 mei werd er voor het eerste een Roodhalsfuut gezien, op 26 mei een paar en tijdens de laatste ronde op 19 juni een alert en waakzaam exemplaar. Heel schuw uit de rietoever zwom dit individu het open water op om aan de aandacht te ontsnappen. Mogelijk was dit het mannetje, en zat het vrouwtje diep verscholen in de rietoever op het nest. Dodaars (3), Fuut (15) en Waterral (2) laten een toename zien ten opzichte van voorgaand jaar. De aantallen zijn wel vergelijkbaar met 2020. Meerkoet (28) laat

wel een lichte afname zien ten opzichte van 2021. In 2019 waren de aantallen lager. De Bruine Kiekendief (1) heeft ook een territorium. Het territorium is gebaseerd op 2 waarnemingen van een mannetje en vrouwtje Bruine Kiekendief. Echter heeft dit paar, in tegenstelling tot vorig jaar, helaas geen nest gehad. Roerdomp (0) ontbreekt dit jaar. De rietvogels Blauwborst (9), de Kleine Karekiet (78) en de Snor (2) laten alle drie een behoorlijk afname zien. De blauwborstaantallen zijn bijna gehalveerd en de Snor laat een afname zien naar een aantal dat vergelijkbaar is met 2015. De aantallen Kleine Karekiet waren in 2019 lager als in 2022. Rietgors (30), Rietzanger (44) en Sprinkhaanzanger (5) laten alle drie hetzelfde beeld zien als voorgaande jaren.

In akker en graslanden werd dit jaar geen Gele Kwikstaart aangetroffen. Kievit (4) heeft hogere aantallen als in 2021, maar even hoog als 2020. Graspieper (4) heeft zelfde aantal als vorig jaar en wordt voornamelijk langs de dijk waargenomen. Opvallende waarnemingen van niet broedvogels zijn voornamelijk de Zeearend en de Visarend. Deze twee soorten worden vooral vanaf eind mei tot eind juni waargenomen. De jagende Visarend rond de eilanden betreft mogelijk het dier dat in 2022 op de Noord-Veluwe broed. De Zeearenden (subadult maar ook een adult) worden eerder gezien en zijn daarnaast tijdens de laatste ronde beide te zien.

Figuur 3.19. Begrenzing van BMP-telgebied 2268 - Kampernieuwstad.

Waakzame Roodhalsfuut en jagende adulte Zeearend in telgebied Kampernieuwstad. Fotografie: Jelle Abma.

Ramsgeul - 2262

Dit telgebied gelegen aan de zuidoever van het Zwarte Meer heeft een oppervlakte van 66 ha. In de winters van 2016-17 en 2017-18 is het hele plot flink aangepakt in het kader van een Life-project van Natuurmonumenten. Er zijn meerdere slenken gegraven die een open verbinding hebben met het Zwarte Meer, afwateringssloten zijn uitgediept en er is toen veel oud rietland afgeplagd. Langs de oevers

van de slenken is al op veel plekken vitale waterrietvegetatie teruggekomen en ook lisdoddevelden. Sinds de herinrichting is het overjarige rietland voor het eerst in de winter van 2021/22 over een aantal grote oppervlakten geklepeld, waardoor er weer eenjarig rietland aanwezig was. De kartering wordt voor het grootste gedeelte uitgevoerd vanaf de hoge rillen in het proefvlak. De rillen zijn ontstaan tijdens de herinrichting en bestaat uit het plagmateriaal dat

op rillen is gezet van destijds. Vanaf de rillen is het proefvlak uitstekend te overzien. Er wordt een vaste loop- en/of vaarroute aangehouden over of langs deze rillen.

In de winter van 2020/21 vestigde een paar Zeearenden in het plot. Het paar was in het voorjaar van 2021 steeds aanwezig, maar tot nestbouw kwam het niet. In het najaar en winter van 2021/22 bouwde het paar wel een zeer groot nest in een oude wilg. Zeer waarschijnlijk zijn er eieren gelegd, want het paar bebroedde het nest in de maanden maart – half mei. Eind mei werd echter duidelijk dat het legsel was mislukt, omdat het broeden werd gestaakt. De reden van mislukken is niet bekend. Het paar is nog steeds iedere dag (eind juli) aanwezig in de directe omgeving van het nest. Na het ontbreken in 2021 van de Roerdomp, was deze in 2022 weer aanwezig met één territorium. Direct ten westen van het plot zat ook een Roerdomp, meer richting de Ramspolbrug. De Roerdomp doet het sinds de ingrepen van het Life-project erg goed in het Zwarte Meer (N=10 in 2020 en N=8 in 2021). De aanleg van vele ondiepe slenken en het herstel van waterrietzones lijken hun vruchten te hebben afgeworpen voor Roerdommen, waarbij veel geschikt foerageerbiotoop is ontstaan.

Ook eenden profiteren van de veel nattere omstandigheden in het plot in de vorm van geulen en slenken, zoals Wintertalingen (2), Zomertaling (1) en Krakeenden (17). De Grauwe Gans (32) deed het opvallend goed in 2022, want in 2020 (11) en 2022 (18) waren beduidend minder paren aanwezig. In 2019 waren dit 37 paren. Rallen doen het sinds de herinrichting ook goed, al waren de aantallen van de Waterral (6), iets lager dan 2018-2021 (8), maar beduidend hoger dan de periode ervoor. Porseleinhoen (1) wordt sinds 2018 weer jaarlijks vastgesteld in het plot. Moerasvogels beleefden een goed jaar, waarbij vooral de aantallen van de Snor (22) opvielen. Doorgaans gaat het om 15-18 territoria in de afgelopen jaren. Het aantal Rietzangers (61) is een goed gemiddelde bekeken over de jaren. 2020 was een topjaar met 75 territoria van de Rietzanger. De aan-

Figuur 3.20. Begrenzing van BMP-telgebied 2262 - Ramsgeul.

tallen van de Blauwborst (21) waren ook aan de hoge kant, al worden in sommige jaren ook wel 22 of 23 territoria vastgesteld. De Sprinkhaanzanger (7) had een gemiddeld jaar.

Net als in 2020 en 2021 waren er twee mannetjes van de Grote Karekiet aanwezig in de oude reigerkolonie. Eén van de mannetjes was het jaar daarvoor gekleurnd op 2,7 km afstand oostelijker en het andere mannetje het jaar ervoor in de reigerkolonie. Eén van de mannetjes wist een vrouwtje te veroveren en bouwden een nest waaruit drie jongen uitvlogen. Het andere mannetje bleef ongepaard en verdween in de loop van het broedseizoen. Net als in het Ketelmeer-Oost plot beleefde het Baardmannetje (29) een gemiddeld tot goed jaar. In 2019 en 2021 ging het om 25 territoria. 2020 was een erg goed jaar met 37 Baardmannen. De Cetti's Zanger vestigde zich in het plot met drie territoria. Net als in 2021 zat er een Buidelmees bij de oude reigerkolonie. De Buizerd bezette twee nesten in vrijstaande oude wilgen in het plot. De Havik verdween uit het plot en bouwde een nieuw nest ongeveer 1,5 km oostelijker. Enkele andere leuke soorten betreffen Dodaars (1) en Nachtegaal (1). Bijzonder was een luid roepende Roodhalsfuut tijdens de nachtronde op 16 juni. Roodhalsfuten worden niet jaarlijks vastgesteld, voor het laatst in 2018 in het plot Zwarte Meer.

Impressie telgebied Ramsgeul, met in de tweede foto het nest van de Zearend zichtbaar in een Wilg. Fotografie: Symen Deuzeman.

Ketelmeer-oost - 2261

Dit telgebied gelegen aan de oostoever van het Ketelmeer heeft een oppervlakte van 91 ha. Het gebied bestaat voor het overgrote deel uit overjarig rietland, brandnetelruigte en oud wilgenbos. Net als in 2021 was het rietland in zijn geheel niet gemaaid, dus voor het tweede jaar op rij (voor het laatst in 2020, toen het rietland op een drietal plekken over een grote oppervlakte was gemaaid).

De Fuut laat sinds 2017 een neergaande trend zien, met jaarlijks tussen de 20-27 territoria. In 2022 waren dit er 23. In 2021 was hier echter geen sprake van met 32 territoria, mede door koloniaal broeden op een tweetal plekken in het plot (nabij Ramspol in de diepe slenk en bij de oude 'jagersbosjes'). Het koloniale broeden werd in 2022 niet vastgesteld op

deze plekken. Een paar Dodaarzen was aanwezig bij de diepe slenk bij Ramspol. Ganzen laten een stabiel beeld over de jaren zien, hoewel de Grauwe Gans (24) iets toe nam ten opzichte van 2020 en 2021. De Brandgans (9) bereikt een voorlopig maximum, waarbij op zowel 23 mei als 27 juni een cluster van paren met jongen aanwezig was op het graslandperceel nabij Ramspol. Op een tweetal plekken werden hoempende Roerdompen vastgesteld. Begin april in de waterrietzone ter hoogte van de Jan Nap toren en een tweede territorium in de waterrietzone van het Kattendiep. Hier werden in juni en juli ook diverse voedselvluichten gezien, die te herleiden waren naar het territorium in het Kattendiep. Twee territoria in het Ketelmeer-plot is een voorlopig maximum en werd niet eerder vastgesteld in de reeks. De Bruine Kiekendief was aanwezig met twee paren.

Bij de eenden vielen de Krooneend (1) en Wintertaling (1) op. De Krooneend heeft zich duidelijk gevestigd in het plot, want sinds 2020 wordt elk jaar een paar vastgesteld. De Wintertaling werd voor het laatst in 2006 vastgesteld, daarna niet meer. De waarneming in 2022 betreft een alarmerende vrouw met afleidingsgedrag op 27 juni. Vermoedelijk waren er pullen in de buurt, maar die werden niet waargenomen. Krakeend, Zomertaling, Kuifeend en Tafeleend beleefden een gemiddeld jaar. De Waterral (6) deed het heel aardig en beduidend beter dan 2021 (4). Porseleinhoen werd niet vastgesteld (laatste keer in 2020).

Moerasvogels deden het relatief goed. Er werden iets minder Snorren vastgesteld (14) dan de topjaren 2020 (19) en 2021 (18), maar 2022 kan de boeken ingaan als een gemiddeld jaar in de reeks. De Blauwborst (18) deed het beduidend beter dan het opvallend magere jaar 2021 (12). De totalen in 2022 vallen binnen de gemiddelden die jaarlijks worden vastgesteld (15-20 territoria). Rietzanger (57), Sprinkhaanzanger (5) en Bosrietzanger (16) hadden eveneens gemiddelde aantallen. Helaas ontbrak de Grote Karekiet in 2022. In 2021 vestigde zich nog een ongepaarde man op een locatie in mooi waterriet bij de oude 'jagersbosjes'. Hier broedden ze zo'n tien jaar geleden nog jaarlijks.

Baardmannen (36) herstelden zich goed na de dip in 2021 (27). De aantallen komen overeen met de langjarige gemiddelden (30-40 territoria jaarlijks). Kennelijk is de winteroverleving goed verlopen voor het Baardmannetje in het Ketelmeer. De Cetti's Zanger vestigde zich in 2020 voor het eerst en in 2021 zaten er twee. Ze doen het goed in het moeras (-bos) van de Noordelijke Randmeren. In 2022 verdubbelde het aantal tot 4 territoria. De Buidelmees

Figuur 3.21. Begrenzing van BMP-telgebied 2261 - Ketelmeer-Oost.

ontbrak net als in 2021.

In het oude wilgenbos broedden zowel Havik als Buizerd. Nachtegalen doen het de laatste vier jaar weer erg goed (4-7 territoria, in 2022: 6) na eerdere afnames in de jaren 2015-18 (1-2 territoria). De Kleine Bonte Specht wordt niet jaarlijks vastgesteld, voor het laatst in 2019, maar in 2022 was de soort weer aanwezig. Voor de Appelvink geldt precies hetzelfde.

Impressie van telgebied Ketelmeer-Oost. Fotografie: Symen Deuzeman.

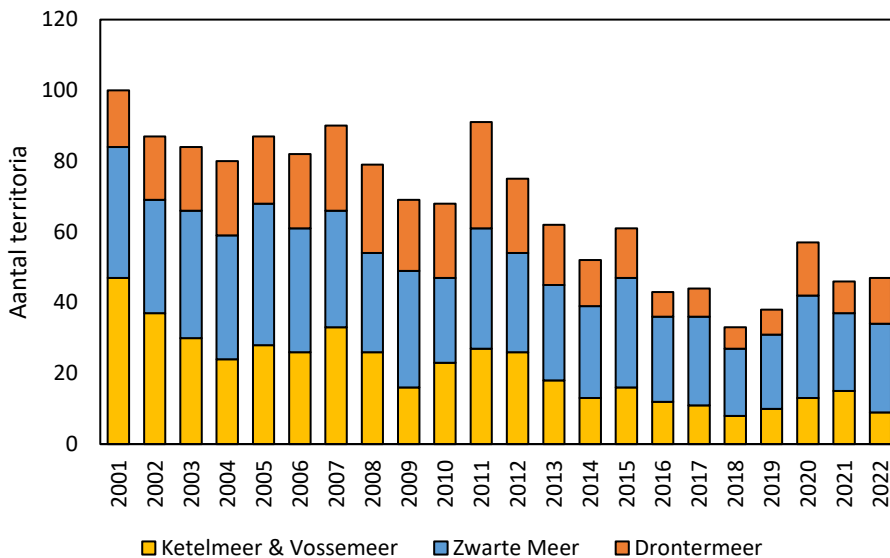
Impressie van telgebied Ketelmeer-Oost, met een nest van een Fuut. Fotografie: Symen Deuzeman.

3.2. Grote Karekiet en andere zeldzame soorten in de noordelijke Randmeren

3.2.1. Grote Karekiet

In tabel 3.2 wordt een overzicht gegeven van de aantallen vastgestelde Grote Karekieten in 2022 en in voorgaande jaren. Er werden in 2022 47 territoria van de Grote Karekiet vastgesteld, dit is één meer

dan in 2021. Opvallend was dat er in 2022 voor het eerst geen enkel territorium van de Grote Karekiet in het Vossemeer werd vastgesteld, alle 9 territoria uit gebied Ketelmeer & Vossemeer zijn in het Ketelmeer gelegen.

Figuur 3.22. De aantalsontwikkeling van de Grote Karekiet in de noordelijke Randmeren.

Tabel 3.2. Overzicht van de aantallen territoria van de Grote Karekiet in de noordelijke Randmeren.

Gebied	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Ketelmeer & Vossemeer	47	37	30	24	28	26	33	26	16	23	27	26	18	13	16	12	11	8	10	13	15	9
Zwarte Meer	37	32	36	35	40	35	33	28	33	24	34	28	27	26	31	24	25	19	21	29	22	25
Drontermeer	16	18	18	21	19	21	24	25	20	21	30	21	17	13	14	7	8	6	7	15	9	13
totaal	100	87	84	80	87	82	90	79	69	68	91	75	62	52	61	43	44	33	38	57	46	47

Nest van Grote Karekiet met drie pullen in het telgebied Ramsgeul. Fotografie: Symen Deuzeman.

3.2.2. Overige zeldzame soorten

Hoewel de tellingen primair zijn gericht op Grote Karekiet, zijn tijdens de veldbezoeken ook waarnemingen van andere zeldzame soorten broedvogels

genoteerd. In tabel 3.3 wordt een overzicht gegeven van de vastgestelde soorten en de aantallen territoria. Voorts is het aangegeven als de aantallen als onvolledig zijn ingeschat.

Tabel 3.3. Overzicht van de vastgestelde overige zeldzame soorten broedvogels in de vier noordelijke Randmeren in 2022.

Soortnaam	Drontermeer	Ketelmeer	Vossemeer	Zwartemeer
Georde Fuut	1			1
Roodhalsfuut	1			
Roerdomp	2	2		10
Woudaap		1		
Blauwe Reiger	10			
Purperreiger				1
Brandgans	>=0	9	>=0	4
Krooneend	22	3	26	11
Smient			1	
Rosse Stekelstaart	1			
Brilduiker			1	
Zeearend		1		2
Bruine Kiekendief	5	4	2	8
Porseleinhoen	>=0	>=0	>=0	>=2
Bontbekplevier	2			
Kluut	1			
Kleine Plevier		1		
Kokmeeuw				778
Zwartkopmeeuw				25
Zilvermeeuw				11
Kleine Mantelmeeuw				20
Visdief				53
Zwarte Stern				
IJsvogel	>=0	>=1	>=0	
Oeverwaluw		116		
Blauwborst	9		9	

Soortnaam	Drontermeer	Ketelmeer	Vossemeer	Zwartemeer
Cetti's Zanger	16	>=9	7	11
Snor	20		9	
Rietzanger	62		37	
Grote Karekiet	13	9		25
Baardman	6	>=36	1	>=56
Buidelmees		>=3		2
Wielewaal	1			

3.3. Natuurontwikkeling in het Zwarte Meer: ontwikkelingen op Snörre en Kraggenoog in 2022

In de winter en voorjaar van 2015-16 werden in het oostelijke deel van het Zwarte Meer twee natuurontwikkelingseilanden opgespoten door Rijkswaterstaat, ter hoogte van de Zwarte Hoek. De eilanden kregen de naam Kraggenoog en De Snörre. Het doel is om waterriet te laten ontwikkelen, dat op termijn geschikt is voor kritische moerasvogels, zoals de Grote Karekiet. Direct na de aanleg in 2016 raakten de eilanden bezet door vooral Kokmeeuwen en Visdieven en vanaf 2017 ook door de grotere meeuwen. De meeuwen broeden vooral op de basaltblokken en in de hogere vegetatie en de sterns geconcentreerd op zandige bodems met schelpjes. Met name de aantallen van de Kokmeeuw namen in rap tempo toe, met topaantallen van ruim 800 nesten in 2018 en ruim 1100 nesten in 2021. In 2019 en 2020 waren de aantallen iets lager (zie tabel). In 2022 heeft op 11 juni een integrale nestentelling plaatsgevonden.

Er was weer een grote kolonie Kokmeeuwen aanwezig. Het totaal aantal nesten (N=762) was echter lager dan het topjaar 2021 (N=1123). Met name op eiland De Snörre lagen weer zeer veel nesten, veelal met eieren en kleine jongen. In totaal ging het hier om 711 nesten. Op eiland Kraggenoog was het aantal nesten beduidend lager ten opzichte van de jaren ervoor (N=51 in 2022, N=165 in 2021). Het aantal Zwartkopmeeuwen bereikte een voorlopig maximum met 25 paren (was 23 in 2020) en namen ten opzichte van 2021 (N=18) iets toe. Met name op eiland De Snörre werden aardig wat nesten (N=23) gevonden, vooral met eieren en kleine jongen.

Op beide eilanden broeden sinds 2017 de Kleine Mantelmeeuw en Zilvermeeuw. De aantallen zijn sinds 2020 iets afgenomen. Kleine Mantelmeeuw nam echter weer iets toe ten opzichte van 2021 op eiland Kraggenoog (van 9 naar 12 nesten). Aantallen van de Zilvermeeuw fluctueren jaarlijks. Pontische Meeuw werd dit jaar niet vastgesteld. In 2021 was een paar aanwezig op eiland Kraggenoog, maar tijdens de telling kon toen geen zeker nest gevonden worden. Ze werden gezien op de palen aan

de buitenrand van het eiland. Pontische Meeuwen nemen de laatste jaren toe als broedvogel in onder andere het Markermeer bij Lelystad en op de Kreupel in het IJsselmeer.

De Visdief neemt sinds 2018 af en verdween in 2019 van eiland De Snörre en verplaatste zich richting eiland Kraggenoog. Ten opzichte van 2021 (N=40) werden iets meer nesten geteld in 2022 (N=53). Verreweg de meeste nesten zaten in de eifase, tijdens het bezoek op 11 juni 1-3 eieren per nest, gemiddeld 2,2 ei per nest (N=52 nest met eieren).

Net als in 2020 en 2021 hingen er Geoorde Futen rond de meeuwenkolonie van eiland De Snörre, ditmaal één paar. Het is bekend dat Geoorde Futen vaker rond meeuwenkolonies tot broeden komen. Er was geen sprake van een toename van het aantal broedende ganzen op beide eilanden. De Grauwe Gans bleef stabiel. Hiervan werden uitsluitend paren geteld met uitgevlogen jongen. Van de Brandgans en Nijlgans werden nesten gevonden met eieren, deze bleven ook nagenoeg stabiel.

Op beide eilanden komen behoorlijk veel broedende eenden voor, met name Kuifeenden, Krakeenden en Tafeleenden. Met name het aantal nesten van de Kuifeend nam behoorlijk toe op eiland De Snörre. In sommige nesten liggen bizar veel eieren, zoals een nest met 26 eieren en een nest met 17 eieren op eiland Kraggenoog. Op eiland De Snörre broeden twee paren Krooneenden. Kluten en plevieren zijn al een paar jaar verdwenen van de eilanden, mogelijk door de grote hoeveelheden meeuwen en sterns. In 2022 werden van de steltlopers alleen nog drie paar Scholeksters vastgesteld en een paar Tureluurs. Op beide eilanden was een gering aantal dode Visdieven, Kokmeeuwen en een Zwartkopmeeuw aanwezig, mogelijk te herleiden tot vogelgriep, maar dit is niet onderzocht.

Er is nauwelijks sprake van waterriet (-ontwikkeling) langs de randen van beide eilanden. Er werden

Aanzienlijke kolonie van Kokmeeuwen en Zwartkopmeeuwen op eiland de Snörre in het Zwarte Meer. Fotografie: Symen Deuzeman.

Drielegsel van Visdief op eiland Kraggenoog. Fotografie: Symen Deuzeman.

dit jaar geen territoria vastgesteld van moerasvogels tijdens de integrale telling op 11 juni. Langs de buitenranden van de eilanden hield zich ook een grote groep Grauwe- en Brandganzen op binnen de

rasters, dit waren de paren met uitgevlogen jongen die voor onder andere vrachtschade zorgde en de bestaande ijle rietvegetatie behoorlijk aantastten.

Tabel 3.4. Totalen per eiland in de periode 2016-2022.

Kraggenoog	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Brandgans	0	1	1	1	2	1	2
Grauwe Gans	0	2	2	5	6	4	5
Knobbelzwaan	0	0	0	0	1	1	1
Nijlgans	0	0	4	2	2	3	2
Krooneend	0	0	0	0	0	1	0
Kuifeend	0	1	2	7	14	12	8
Krakeend	1	0	1	1	4	4	3
Wilde Eend	0	1	0	0	0	0	0
Tafeleend	0	2	3	5	4	2	2
Kleine Mantelmeeuw	0	5	23	17	18	9	12
Zilvermeeuw	0	0	1	5	9	10	7
Pontische Meeuw	0	0	0	0	0	1	0
Kokmeeuw	74	17	0	229	123	165	51
Zwartkopmeeuw	0	0	0	3	5	5	2
Stormmeeuw	0	0	2	1	1	0	0
Visdief	12	8	1	48	31	40	53
Tureluur	3	1	2	1	1	1	1
Bontbekplevier	3	2	0	0	0	0	0
Kleine Plevier	5	1	1	1	0	0	0
Kluut	2	5	0	1	0	0	0
Scholekster	1	1	2	1	0	1	2
Meerkoet	0	1	2	4	2	1	2
Waterhoen	0	0	0	0	0	0	1
Gele Kwikstaart	0	1	0	0	0	0	0
Witte Kwikstaart	1	1	2	1	2	1	1
Kleine Karekiet	0	1	0	2	2	0	0
Rietgors	0	0	0	1	1	0	0
De Snörre	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Knobbelzwaan	0	0	0	1	1	1	0
Brandgans	0	0	0	2	2	2	1
Grauwe Gans	1	1	4	14	9	6	7
Nijlgans	0	0	6	5	4	2	2
Krakeend	0	0	1	1	3	2	2
Wilde Eend	0	0	0	2	1	0	1
Krooneend	0	0	1	2	2	2	2
Tafeleend	2	3	3	7	10	5	3
Kuifeend	0	1	4	5	7	3	13
Georde Fuut	0	0	0	0	2	1	1
Meerkoet	0	0	0	2	4	2	2
Kleine Mantelmeeuw	2	5	6	10	12	9	7
Zilvermeeuw	0	2	1	3	5	3	4
Kokmeeuw	90	686	832	618	398	958	711
Zwartkopmeeuw	0	4	4	4	18	13	23
Stormmeeuw	0	0	1	0	0	1	0
Visdief	6	59	72	0	0	0	0
Tureluur	2	1	0	0	0	0	0
Bontbekplevier	2	2	0	1	1	0	0
Kleine Plevier	1	1	0	1	0	0	0
Kluut	1	1	0	0	0	0	0
Scholekster	1	3	1	1	1	0	1
Witte Kwikstaart	1	1	2	1	1	0	1

Eiland De Snörre, met riet- en brandnetelvegetaties. In de buitenste zone ijl riet, aangetast door voornamelijk ganzen. Fotograaf: Symen Deuzeman.

Op de drijvende rietmatten van kunstwerk 'Pier en Horizon' nabij de beide natuurontwikkelingseilanden, broeden sinds 2020 meeuwen op de matten. Kokmeeuw bleef gelijk met 16 nesten (in 2020: 2 en 2021:16). De Kleine Mantelmeeuw broedde er voor het eerst (nest op de foto). Fotograaf: Symen Deuzeman.

4. Evaluatie

In 2022 zijn broedvogeltellingen uitgevoerd in 15 BMP-telgebieden langs de Randmeren, de Maas, IJsselmeer en Beneden Rivierengebied en daarnaast zijn tellingen uitgevoerd van Grote Karekieten en andere zeldzame soorten in de noordelijke Randmeren. De uitvoering van de tellingen is goed verlopen. De afgelopen jaren valt het op dat er in een aantal telgebieden relatief grote delen van de rietlanden

jaarlijks worden gemaaid, terwijl overjarig rietland voor verscheidene moerasvogels juist van belang is. Manieren om de effecten van het jaarlijks maaien op de verspreiding en aantallen van broedvogels in de telgebieden in de komende jaren te onderzoeken, zoals het intekenen van gemaaide delen, zullen voor broedseizoen 2023 nader verkend worden.

Referenties

VAN DIJK A.J. & BOELE A. 2011. Handleiding Sovon Broedvogelonderzoek. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

VERGEER J.W., VAN DIJK A.J., BOELE A., VAN BRUGGEN J. & HUSTINGS F. 2016. Handleiding Sovon broedvogelonderzoek: Broedvogel Monitoring Project en Kolonievogels. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

In opdracht van:

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Sovon Vogelonderzoek Nederland

Postbus 6521
6503 GA Nijmegen
Toernooiveld 1
6525 ED Nijmegen
T (024) 7 410 410

E info@sovon.nl
I www.sovon.nl

